

**Posudek oponenta disertační práce Mgr. Martiny Koukalové
„Ladislav Machoň a Praha (Život a dílo architekta a vybrané realizace pro Prahu)“
předkládané v roce 2019 na Ústavu pro dějiny umění FF UK v Praze**

I. Stručná charakteristika práce

Doktorská práce Martiny Koukalové se věnuje životu a dílu architekta Ladislava Machoně, přičemž důraz je kladen na Machoňovy stěžejní projekty vytvořené v Praze ve 20. a 30. letech 20. století. Po obsáhlé biografické kapitole, která přibližuje kontext architekta života (a to nejen ve vztahu k jeho profesní a spolkové činnosti, ale také k proměnám kulturních, ekonomických a politických poměrů Prahy, respektive Československa), se autorka zaměřuje na čtyři důležité zakázky, jejichž pomocí přibližuje různé polohy architekta tvůrčí praxe (přestavba Klementina – „Machoň památkář“, Právnická fakulta UK – „Machoň dokončovatel“, přestavba domů na Můstku a práce pro SRK – „Machoň urbanista“, vila v Jevanech – „Machoň tvůrce domova“). Poslední kapitola rekapituluje zasazení osobnosti a tvorby Ladislava Machoně v rámci českých (československých) dějin architektury. Kromě přehledného shrnutí důležitých textů a zmínek o architektovi autorka v této části textu zároveň předkládá argumenty a důvody osvětlující tématické ukotvení její disertační práce.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Dizertační práce Martiny Koukalové je kvalitním, faktograficky bohatým a přesvědčivě vyargumentovaným odborným textem, založeným na studiu velkého množství relevantních zdrojů. Autorce se podařilo naplnit vytyčený cíl – totiž zhodnotit a zasadit tvorbu Ladislava Machoně do kontextu moderní československé architektury. Poodhaleny byly také odpovědi na otázky, proč se dosud Machoň objevoval spíše na okraji zájmu historiků naší architektury.

Všechny kapitoly disertační práce jsou založeny nejen na popisu merita věci, ale také na dokreslení řady různých okolností, které determinovaly jak konkrétní realizace, tak vývoj celého Machoňova díla, potažmo života. Za velice dobře zpracovanou považuji kromě životopisné pasáže především kapitolu věnovanou úpravám Klementina (dává nahlédnout do problematiky tehdejší památkové péče a výstižně shrnuje složitost úkolu, který se před architektem otevřel) nebo líčení stavby Právnické fakulty UK (doplněno o souvislosti přejatého projektu, finanční tísně zadavatelů i řady půtek mezi zúčastněnými). U kapitoly „Přestavba domů na Můstku a SRK“ mi však připadá, že se v (jakkoli jistě důležitých) okolnostech bohužel trochu ztrácí sama ústřední postava – Ladislav Machoň a jeho konkrétní názory a přesvědčení týkající se daných urbanistických témat. To je však jen drobná připomínka k jinak bravurně zpracované dizertaci. Oceňuji také interpretační závěr práce, který dodává cenný kontext ve vztahu k historiografii dějin architektury.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

1. Struktura argumentace.

Text práce má jasnou a přehlednou strukturu a je všeobecně velmi dobře srozumitelný. Zvolenou strukturu, jakož i metodologii vysvětluje a přesvědčivě legitimizuje úvodní kapitola zaměřená m.j. i na rozbor různých architektonických monografií zdejší provenience. Autorka se ve své doktorské práci rozhodla zvolit kombinaci životopisného textu, který přibližuje

architektovu projekční činnost a životní peripetie v kontextu řady okolností (dle autorčiny teze: „vnější politické, hospodářské a společenské okolnosti mají na umělcovo dílo často výraznější vliv než jeho vlastní charakter a nadání“ – s. 259) s popisem a interpretací čtyř „případových studií“ důležitých Machoňových zakázek. Zvolená struktura sice není vyčerpávající a nechává prostor pro další doplnění (trochu opomenuty zůstávají např. mimopražské projekty – v čele s Pardubicemi), pro formát dizertační práce je nicméně zvolený tématický výsek naprosto legitimní a zcela dostačující. Selekce Machoňových projektů a realizací nadto působí velmi poučeně a přesvědčivě, neboť pomáhá vykreslit charakteristické rysy Machoňovy architektonické tvorby a přeneseně také poodhalit důvody pro jistou skrytost jeho díla v rámci dosavadního kánonu československých dějin architektury (tj. odpovědět na otázky vytyčené v úvodu textu – s. 17.).

2. Formální úroveň práce

Formální úroveň práce je velmi dobrá. Autorka používá bibliografických odkazů, poznámek pod čarou i dalších náležitostí koherentně a vždy ve správné formě. Text je prakticky bez gramatických a stylistických chyb. Grafika je standardní a dobře přehledná. Rovněž obrazová dokumentace je přehledná a dostatečně ozdrojovaná. Práce je celkově velmi dobře napsaná – byť jde o odborný text, autorce se v naprosté většině pasáží podařilo udržet čtivé tempo a výjimkou nejsou dokonce ani vyloženě napínavé úseky!

3. Práce s prameny či s materiálem

Autorka pracuje s nesmírně bohatými primárními i sekundárními prameny. Má vynikající přehled o literatuře a dalších textech pojednávajících o tvorbě Ladislava Machoňe (jak ostatně zevrubně sama dokazuje v závěrečné kapitole), jakož i o textech z architektova vlastního pera (vydaných i nevydaných). Svůj text ostatně velmi často prokládá úryvky z Machoňovy vlastní korespondence. Autorka také navštívila řadu archivů – například Archiv NTM, Archiv bezpečnostních složek, Národní archiv, Archiv ČVUT, Archiv UK, Archiv Národní knihovny, Vojenský historický archiv, Archiv IPR, Archiv Klubu Za starou Prahu a další. Prostudovala množství dobových periodik a vedla rozhovory s několika pamětníky. Se získanými poznatky i textovými a obrazovými materiály pracuje metodicky správně a profesionálně. Autorčinu erudici dokládá kromě velmi přesvědčivě zpracovaného celku vlastní práce také odhalení a korekce několika nepřesností či chyb v dříve vydaných textech jiných autorů (upozornění většinou prostřednictvím poznámky pod čarou – např. s. 84).

4. Vlastní přínos

Autorka bezpochyby naplnila svůj cíl, totiž představit a kontextualizovat život a dílo architekta, který byl dosud z řady různých důvodů spíše opomíjen. Prostřednictvím své práce tak pomohla zaplnit jednu z „mezer“ v rámci výkladu dějin československé architektury. Jsem toho názoru, že by si dizertační práce zasloužila větší „rozšíření“ – např. cestou samostatné publikace (možná po nějakém dílčím dopracování?) či zveřejněním několika článků na stránkách odborných periodik (k čemuž byl ostatně již učiněn první krok – viz ZPP 78/2018/6, s. 590–603).

III. Dotazy k obhajobě

Dotaz k jedinému „nedostatku“, který mi v rámci práce vytanul – v kapitole „Přestavba domů na Můstku a SRK“ se v (jakkoli jistě důležitých) okolnostech bohužel trochu ztrácí sama ústřední postava – Ladislav Machoň a jeho konkrétní názory a přesvědčení týkající se daných urbanistických témat. Z textu spíše krystalizují všeobecnější vize SRK... Bylo by tedy možné sříblížit Machoňovy názory v oblasti urbanistických přístupů? Nebo je faktem spíše to, že Machoňovo obrácení kurbanismu bylo dáno především nutností (krize 30. let) než vyhraněnými názory?

Dotaz čistě ze zvědavosti: Zaznamenala jsem článek „Sekáč Ladislav Machoň“ ve Zprávách památkové péče a stejnojmennou výstavu v Pardubicích. Chystají se další výstupy? Případně, má autorka v plánu v bádání pokračovat?

IV. Závěr

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji velice ráda doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji jako „prospěla“.

14. 5. 2019

Klára Brůhová